

D. A. G.
DISSESSATIONIS ACADEMICÆ,
NARRATIONEM
R. V. PAULI JUUSTEN
EPISCOPI ABOENSIS
De
LEGATIONE
SUA RUSSICA,
EXHIBENTIS,
PART. I.

QUAM

Conf. Ampliss. Ord. Philos. in Reg. Acad. Aboensi,

P R A E S E S

HENRICUS GABRIEL
PORTHAN,

REG. ACAD. BIBLIOTHECARIUS,

ET RESPONDENS

STIPENDIARIUS WAHLIANUS

GUSTAVUS WILH. RYDMAN,

Ostrobothnienses,

Publicæ honorum censuræ offerunt

In AUDITORIO MAJORI die XVI. Decembris

A. MDCCCLXXV.

H. A. M. C.

ABOÆ,

Typis JOHANNES CHRISTOPHORUS FRENCKELL.

VICE LANDS-CAMERERAREN och
KRONO-BEFALLNINGSMANNEN,
ÅDEL och HÖGAKTAD
HERR HANS HINRIC KROOK,
MIN HÖGTÅRADE HERR MORBROR.

Et tackslamt hjerta sig ej nöjer
At tyfta vördnads offer ge:
Förmår det dem offentligt te,
Med glädje det sin känsla röjer.

Hur kan jag då en drift förquäfva
Som EDER godhet upväckt har,

MINE HÖGT-

Odnyukafte
GUST. W.

RÅD- och HÄNDELS MANNEN

UTI STAPEL-STADEN WASA

ÄDEL och HÖGAKTAD

HERR MAGNUS ROUNDELL.

Barnet (Författare pano Pöppigöppli enskr monine doeo
tunne) nu illi astre sifstunnar Majestet v. redit
Majestet v. Ratum III. T. 11.

Inneblettet ef' poj', nuv' hems läcks gängas, dars
hötorres ef' mences saljorres soncise iehhorez mäntire
avelo er ickef lobbiorres coridres & tentenire mäntire
glidcire er bto nu fslöf mäntire; das jecnus galli ni-
bunne inneblettse wifl iimbodoures namin. Durnmo-
mäntse juppsis Du. Ie. Tommar, di. Di. Väns A. N.
Qvarvärna lige Gedätionen. Värsunare god räts kälts dämt
Och som i dessa blads förvar, och
Kill någon tid mot glömskan sträfva?

At sig offentligt få förklara,
Min vördnad förr ej utväg sät;
Men bräm beständigt i min hog,
Där hon skall outsläcklig vara!

V. A. T.

ÅRADE VÄLGÖRARES
RYDMAN.

V. B. Band, C. 12, 5. 2.

THESES. HABITABANTUR

AT THE STAPLE INN ACADEMY

Lectionem Poëtarum assiduam, futuro Oratori maxime esse utilem, merito asserimus.

Th. II.

Fabulas Dramaticas non solum innoxio sed etiam utilissimo instituto, morumque nullo sane periculo, spectandas præberi, si diligent & auctores & actores subjiciantur inspectioni & censuræ, dubio caret. Molierii autem *Comœdias*, & plures similes, qui morum esse scholam putant, (Poëtam hunc Philosophi etiam nomine decorantes) næ illi valde falluntur.

Th. III.

Interpretis est boni, non tam verba singula, quam notiones & mentem auctoris accurate reddere; minime vero ei licet scriptoris cogitata & sententias mutilare, disjicare & pro suo sensu mutare; qua licentia Galli in primis interpretes multi impudenter utuntur. Unum nominasse sufficiat Dn. le Tourneur, qui Dni Young Angli *Querelam* sive *Cogitationes Nocturnas* non tam vertit quam prædatus est. Atrox has iaudacia auctoribus injuria infertur, quos ut pueros pædagogi, semidocti saepem hi interpretes tractant; quibus si aliorum scripta dispergant, scribant ipsi doctius & pulchrius, infelices scilicet istos auctores suo relinquentes fato.

Th. IV.

Rudem esse in Historia Literaria oportet, qui Philosophos opiniones, fere ut feminas & adolescentes delicatos vestes atque cultum, pro varietate gustus daminantis mutasse, ignoret.

Th. V.

Cum Systemate Stoicorum de fato & providentia, quantum judicare valeo, & Systema Leibnitio-Wolffianum, & multorum aliorum recentissimorum Scriptorum, de libertate, & de nexu rerum omnium, amice conspirat.

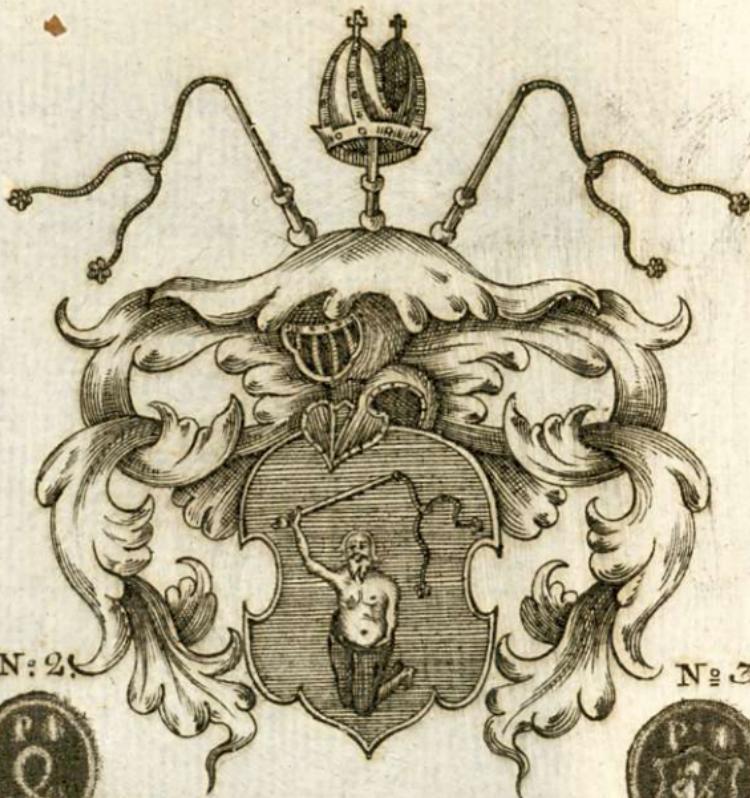
PRÆFATIO.

Legatorum quos Rex JOHANNES III, sceptra capessens Svecica, ad Magnum Principem Russiæ, crudelitatis & superbiæ fama notum, JOHANNEM BASILIDEM II misit, facta acerba & humanitati jurique gentium adverfa, Historicci nostrates, quotquot illorum temporum res tractant, indignantes commemorant; in quibusdam licet, ut fieri solet, leviter discrepantes (*a*). Hujus itineris & negotii totius plenam atque accuratam expositionem, a capite ipso infelicis Legationis, Rev. quondam Fennorum Episcopo M. PAULO JUUSTEN literis consignatam, Regiaeque Majestati post redditum exhibitam, luce dignam publicæ existimavi. Rarum monumentum & antea non editum (antiquioribus licet Historicis nostris, qui sua hac de re inde derivasse videntur, haud ignotum), pro eo quo in literas, & Patriæ maxiime res illustrandas fertur studio & affectu, hoc consilio mecum benigne communicavit B. Auctoris post bina fæcula in munere successor, Ecclesiis jam musisque nostris Fennicis brevi desiderandus, Reverendiss. Dn. Archi-Episcopus & Pro-Cancellarius D. CAROLUS FRIDERICUS MENNANDER; eoque potius edendum censui, quod & mores rationemque temporis illius illustrat, & fata tangit viri de Fennia nostra meritissimi. Narrationem Auctoris damus integram, parte nulla vel addita vel resecta. Sphalmata quædam exscriptoris manifesta, leviora tamen etiam illa, correxiimus, orthographia quoque ad constantes leges revocata. Notis onerare noluimus, quibus nec magnopere egere putamus. MSS. ipsum foliis constat XIX, quartæ formæ, notas haud dubias fidei & antiquitatis præferens, duplici tamen

A

(*a*) Cfr. GIRS R. Johan III. Chrónika p. 3, 6, 31 sqq. PETREJUS Regni Muschovitici Sciagraphia, L. II. p. 42 sqq. MESSENIUS Scord. Illustr. T. VII. p. I sq. & 6 sq. LOCCENIUS Hist. Svec. L. VII. p. 382 sq. VON DALIN Svea Rikes Hist. III Del. II Band, C, 12, §. 2.

N°. 1.

N°. 2.

N°. 3.

E Österberg Sc.

tamen manu exaratum, luculentiore altera, altera corrugata; quarum neutram tamen Auctori ipsi, rationibus destituti idoneis, asserere audemus.

Ad vitam Rev. Auctoris quod attinet, nihil nobis suppetit quod notissimis aliorum laboribus addamus (*b*). Molestiis & ærumnis fractus, post redditum a tristi Legatione, non diu superstes vixit.. An præmia quædam tuliterit fidei in Regem & Patriam insignis, laborumque & vexationum eo nomine toleratarum, certo haud constat. Non tamen caret verisimilitudine, nobilitatis honore a Rege JOHANNE fuisse ornatum. Sans figuram insignium, effigiem hominis nudi, flagellum manu tenentis (in memoriam, ut videtur, perpeccarum ærumnarum), in splendida sua effigierum & Tabularum æri incilarum collectione servat Revendiss. D:rus Archi-Épiscopus, a Cancell. Regiæ Consiliario & Histor. ad Reg. hanç Academiam Professore M. ALGOTHO SCARIN olim sibi dono datam, affirmante, illa insignia fuisse Episcopo quondam Aboensi PAULO JUUSTEN concessa; & firmat mitra Episcopalis, inter duo flagella, scuto superimposita. Hanc igitur figuram, minuta forma æri incisam, adjunximus (N:I); quamquam ignorantes & unde eam Cel. SCARIN acceperit, & quibus rationibus sententiam suam superstruxerit. Reverendissimi ejusdem Mæcenatis beneficio, duo etiam sigilla b. Episcopi JUUSTEN adjecimus, litteris ejus autographis adpressa, die 11 Sept. anni 1572 (N:03) & die 3 Maii a. 1574 (N:02) exaratis; quorum posterius illud, hominem etiam nudum, crucem manu gestantem, scuto inclusum representans, assertioni Cel. SCARIN egregie favet. Annorum quoque ratio idem confirmat. Liberos autem & progeniem, quibus ista potuerit transmittere ornamenta, an b. Episcopus reliquerit, nobis plane ignotum est.

ACTA

(*b*). Vid. RHYZELII Episcopoſc. L VII. C. III. p. 346 sq.

ACTA LEGATIONIS MUSCO-
VITICÆ, PER PAULUM JUU-
STEN EPISCOPUM ABOËNSEM
BREVITER COMPREHENDA.

Si placuerit Regiæ Majesta-
ti, Domino meo Serenissimo & Cle-
mentissimo, attento lectori hæc per-
legenda & suæ Majestati referenda
committat.

Jeremiæ 10. Scio Domine, quod
non est hominis via ejus, nec viri di-
rigere gressus suos.

Non est velocium cursus, neque
fortium victoria. *Ecclesiast. 9.*

Anno Domini 1569, Julii 13. Itinerarium Legatio-
niis Ruthenicæ, quæ mihi una cum aliis prius de-
putatis mandabatur 3 die Coronationis Serenissi-
mi Domini nostri Regis Johannis.

Quæ Legatio ut felix faustaque sit toti Regno Sveciæ,
& omnibus ejus incolis tranquillitati diurnæ, oro
Deum omnipotentem in Christo Jesu ejus dilecto filio!

Tota illa septimana Regiæ Coronationis, mansi u-
na cum aliis Upsaliæ, exspectans donec parare-
tur Instructio Legationis: finito octiduo, sequu-
tus sum Regiam Majestatem ad Svartzöö, ibique commo-
ratus sum diebus aliquot; ubi tandem Julii 21 accepi
Instructionem Legationis, una cum litteris ad Magnum
Principem Muscovitarum, simul cum aliis litteris ad
Dominos Commissarios Holmiæ degentes de indumentis
a Regia beneficentia mihi in usum Legationis donatis.

Elabebantur interim jam duo aut tres dies, quibus
mihi necessaria itineris procuravi: relicta Holmia 24 Ju-
lii, vectus sum Abo versus, ac transcenso magna diffi-
cilitate mari Olandico, collisæ est navicula mea vi ven-
torum non procul a Landsudd (ut vocant), quod repu-
to fuisse primum omen infelicitis legationis. Julii 30 in
aliorum navicula perveni Abo, ibique quam citissime
procuratis dispositisque rebus domesticis, mansi usque
ad 9 Augusti, quo die vesperi vehebar inde cimba ad
Pargas, deinde versus Helsingforsiam, perveniendo Vi-
burgiam 22 Augusti quæ erat Dominica 11 post Trini-
tatis; ubi quantum ad necessaria attinet alebamur quidem
mediocriter, sed cerevisia erat nimis tenuis & homini
male

male conveniens. Viburgiam reliquimus 2 Septembris; inde enim ante proficisci non licuit, propter negotia legationis, & colloquium cum Johanne Laurentii viro praestanti & nobili, qui præteritis annis Ruthenos saepius inviserat. Ex Kiveneb dilcessimus 6 Septembris, non dum enim advenèrat deductor Ruthenicus qui nos exciperet. Sept. 7 transcendimus fines Ruthenicos, & apud Systerbeck exceptit nos, nomine principis Muscovitarum Bogdan præfectus arcis Nôtheborg; ea die pervenimus ad Purmuselke. Interim in itinere accepimus nuncium de adventu deductoris missi ex Novogordia, cui nomen erat Aphanasio; illi adjuncti erant comites 23 fere, quidam nobiles, quidam plebejii ministri. Venerunt illi nobis obviam paullo ante quam divertimus ad hospitium, comprecantes nobis salvum & felix iter, & promittentes vecturam publicam, cum aliis necessariis victus, more antea consueto, sicque simul equitabamus in hospitium.

Sequenti die quæ erat 8 Septembris, direximus iter nostrum versus Nôtheborg; cum autem jam duo miliaia consecissimus, procuravit deductor noster Aphanasius offerri nobis in via aliquid vini sublimati, cum mulsa Ruthenica, & fragmentis panum melle pistis. Erat eo loco Monasterium Rusticum; ibi monachis occurrentibus, & mendicantibus donavimus ex Regia pecunia 4 marcas; deinde continuando iter pervenimus Nôtheborgam, & statim post adventum nostrum advenerunt milites adolescentes ejusdem arcis, adferentes secum cantharos plenos cerevisia & mulsa triplicis generis, & nonnihil vini sublimati. Remisimus vero præfecto arcis cantharum plenum cerevisiæ pruthenicæ, cum alio cantharo vini quod Viburgiæ emimus.

Altera die quæ erat 9 Septembris, pervenimus ad hospitium Nazid; inde profecti sumus 10 die ejusdem

mensis ad vicinum exactorem, distantem 6 miliaribus a priori, nomine *Sapochin*.

Undecima die, quæ erat 14 dominica post Trinitatis, pervenimus ad diversorum *Valzi*; die lunæ ad *Ditſki*, die martis ad *Lutſki*: Eo die mane cum lento gradu equitando progrederemur, provolvebatur equus meus præceps in terram, quæ omnino plana & solida erat; (quod etiam mali ominis signum esse putabam). Die mercurii, quæ erat olim dicata Exaltationi Crucis, pervenimus Novogordiam: in itinere, quod alioqui erat lutosum, remorabatur nos noster deductor & Pristavus; retinuit enim ne prius properaremus ad magnam illam urbem, quam sibi constaret de illorum adventu qui nos exciperent nomine Magni Principis *Mſcovitarum* & Commissarii Novogordenſis, cui nomen erat Knesz *Petro Danilevitz Bronjko*. Advenerunt tandem 3 equis vecti qui nunciarunt illos statim adfuturos, qui nos Magni Principis & ejus Commissarii nomine exciperent. Interim nos urbi magis ac magis pedetentim appropinquavimus, factis nobis obyiam tribus Bajoribus cum reliqua turba comitum, qui omnes more Ruthenico erant splendidius induti. Horum quæſtio erat in congressu, utrum nobiscum omnia salva effent? utrum in monarchia Magni Principis consequeremur necessaria victus aut alia quibus nobis in itinere opus fuit? Respondimus, Dei beneficio omnia nobiscum se prospere habere, & necessaria vitæ pro mediocritate consecutos fuisse. Illi e contra ajebant se ideo egressos esse, ut nos debita reverentia exciperent, ac in urbem deducerent, comprecantes ut Deus utrique imperio Ruthenico & Sveviaco pacem largiatur & tranquillitatem. Nos vicissim gratias egimus Cæſari Ruthenorum nec non Commissario Novogordenſi, quorum mandatis hoc honore afficiebamur, ac in urbem deducebamur. Dedimus quoque illis spem

spem amodo fore, Deo volente, ut & Ruthenorum legati, si quando regiam Majestatem essent invisuri, non minori pompa a nostratisbus debeat excipi. Sicque inducti fuimus in urbem, uno Bajoro a dextris altero a sinistris, me vero in medium collocato, coequitantibus. Hospitia nobis erant parata in ea platea quæ a coriariis nomen habet: ubi etiam superioribus annis alii Svecorum legati sunt commorati. Illo resperi sero admodum nobis necessaria victus & potus adferebantur.

Acta Novogordensia.

Sequenti die, quæ erat 15 Septembbris, accessit nos noster prior Pristavus, cum interprete suo, petens ut ascenderemus ad colloquia Domini Commissarii; quibus respondimus, nos nihil habere in commissis, ut cum ejus Dominatione aut colloqueremur aut ageremus, nisi prius salutato Magno Principe & Cæsare Muscovitarum, & propositis illi negotiis quæ Regia Majestas nobis peragenda concredidit. Reversus fuit ille tali responso accepto ad Commissarium, qui eo auditio contentum se non præbuit. Quare iterum atque iterum eundem Pristavum, comitatum aliquot Bajorum filiis jam adultæ ætatis, statim ad nos remisit, illud ipsum repetens, ut ad Ruthenici Cæsaris Commissarium venire non dignaremur. Dixit enim eum habere de quibus nobiscum colloqueretur, quæque utilia & necessaria forent utrique populo, tam Ruthenico quam Svevico. Respondimus illis, nos non esse tam stupidos, ut non discernere possimus inter personas & officia superioris aut inferioris potestatis, unicuique suum jus tribuendo. Et addidit Matthias Schubert, non esse consuetum, neque apud Tabellarios magnorum principum, multo minus inter Legatos, ut de negotiis suis cuiquam divulgent, antequam

eo pervenerint quo a suo magistratu sunt transmissi; in-
juste ergo illos petere, ut præter decorum nostræ lega-
tionis, illorum condescenderemus petitioni. Respondit
Pristavus Ruthenicus cum sociis suis, Dominum Com-
missarium velle denegare nobis liberam profectionem,
sed debere detineri Novogordiaæ, quia videbamur no-
stra inobedientia non nihil derogare ejus auctoritati. Nos
vicissim respondimus: perinde esse sive detinéremur sive
ablegaremur, tamen non cessuros esse a nostra sententia.
Jam diu enim didicimus, Cæsarem & Magnum Princi-
pem Ruthenorum multis parasangis sua excellentia &
dignitate antecellere omnes Bajoros & Woivodos. Ideo
nos minus recte aut juste facere, si nos summo capiti
alia inferiora membra anteferremus aut æquaremus. Post
vero auditam causam, & libera dimissione accepta, li-
benter promisimus nos Domino Commissario morem
gesturos, si aut prandio aut colloquio nos vellet excipe-
re. Hoc responso accepto, rursum redierunt ad arcem;
quo die nihil præterea actum est. Petierunt autem ut
in arce Commissarium inviceremus, aut ex ambitione
Ruthenica ac cupiditate vanæ gloriæ, ut inde sibi ab-
blandirentur, quod nos illis subjecerimus, aut fortassis
explorantes nostram eā in re levitatem.

Vesperi die Michaëlis archangeli, rursum convenit
nos noster Aphanasius, cum aliis quibusdam sibi adjun-
ctis, flagitans a nobis ut sequenti die arcem ascendere-
mus, colloquuturi cum Präside arcis: sed eo vesperi ni-
hil certi illi responsum est, propter impedimenta quædam.

Rediit igitur 30 Septembris mane, urgens priorem suam
petitionem; sed rejiciebamus eam propter priores rationes,
dicentes: nos nihil habere in mandatis de quo ageremus
cum Präside arcis, sed tantum emissos esse ad Magnum
Principem & Cæsarem Mulcovitarum, quo si non da-
retur

retur libera profectio, ut apud ejus Majestatei ageremus de negotiis concreditis, remitterent potius nos in patriam, donec Magno Principi daretur major occasio admittendi Legatos Regni Svæciae. Ideoque Præsidem arcis Novogordiaæ frustra petere, ut ad se veniamus. Hæc fuit summa colloquii ejus diei. Spargebatur præterea illo occiduo certa fama de morte conjugis Magni Ducis Ruthenorum, & arbitrabantur quidam nos non debere admitti ut continuaremus iter incepturn, antequam exenti essent dies luctus post defunctam Dominam Principem.

Sequenti die Dominica, quæ erat 2 Octobris, fiebant in arce Novogordensi parentalia Magni Principis, seu potius, (ut quidam existimabant) exsequiæ defunctæ Conjugis, idque duobus continuais diebus. Primo enim die convocabantur pauperes civitatis, sequenti die Sacerdotes & monachi, quorum illic magnus dicitur esse numerus. Ubi vero Præses arcis animadvertisit, nos nolle deflectere a sententia, ut eum vel salutandi vel colloquendi gratia inviseremus, remisit Tabellarium suum Muscoviam de nostra pertinacia: interim suspendebatur tota nostra actio ad 16 Octobris, quo Tabellarius dicitur rediisse. Ab illo die diminuebantur nobis necessaria cibi & potus & aliarum rerum: dimidio enim minus nobis in omnibus fere postea conferebant. Hoc ipso tempore spargebatur fama de quibusdam Legatis qui ad futuri erant ex Livonia; quidam eos arbitrabantur esse Danos,mittendos in Muscoviam, nonnulli vero asserebant esse Livonienses, qui ex nobilibus & civitatibus defecerant in tutelam Magni Principis Ruthenorum, idque consiliis & suasi Iffvan Tuue & Lenartt Krmzen (*) nobilium Livoniensium, qui ante aliquot annos nomen dederant Cæsari Ruthenorum, suscepta etiam eorum fide & religione:

(*) Joh. Taube & Elerdum Cruse vocat Kelchen Livländische Hist. IV Th. p. 284 s. Cfr. tamen Messenii Scand. T. VII. p. 4. & 17. Loccenius l. c.

gione: idque sic verum esse eventus postea comprobavit. Nam circiter undecim millium virginum advenerant ipsi Novogordiam, bene vestiti atque ornati, (ut nobis referebatur) & postea 25 Octobris profecti sunt Muscoviam versus, quorum comitatus constabat 34 sociis. Quod autem non fuerint Dani, inde facile colligi potuit, quod in exitu dicebantur omnes induiti esse veste & habitu Ruthenico. Illi fortassis retulerunt Muscovitis, utrum inter Danos & Svecos actio belli esset composita.

Decima nona mensis Octobris, convenit nos rursum Aphanasius Pristavus noster, cum aliis sibi adjunctis. Expostolavimus cum eo mane ejusdem diei, quare diminuta essent nobis vistualia, aut quare nobis sit factus obviam in finibus, promittens nobis nonine Magni Principis Muscovitarum, non tantum liberam profectionem, sed etiam alia necessaria quibus opus habebamus ad iter illud conficiendum? Ad quid etiam obviam nobis sunt facti nobiles isti Ruthenorum, Schurat Onizsku & Iffan Uzkou, cum Novogordiam appropinquaremus, pollicentes nobis ea quæ spectabant ad viaticum nostrum? Quare nunc & nos & comites nostri, diminuto dimenso diurno deberemus affligi, præsertim penuria potus, tam in cerevisia quam mulla? Nullus enim nostrum unquam antea consuevit aqua sitim restinguere, nisi magna necessitate cogente, idque non continuo. Respondit Pristavus, se emissum tuisse a Commissario Novogordensi, qui jam omnia nobiscum agit juxta mandatum & literas Magni Principis, ideoque auctoritatem suam hic jam desiisse. Ad hæc illi respondimus, Serenissimum & Clementissimum nostrum Regem non accepisse literas deducticias, quibus nobis iter salvum promittebatur, a Commissario Novogordensi, sed ab ipso Magno Princepe Ruthenorum, cuius conlensu & beneplacito nos ejus ditio-

ditionem ingressi sumus; & simul offerebamus tenuem earundem litterarum Ruthenice scriptum, petentes ut tantum nobis libertatis concederetur in hac nostra profectione, quantum illæ litteræ continerent. Illis perfectis, præcepimus ut eas deferret legendas Commissario arcis, neve ille nos defraudaret jure nobis in illis litteris concessò; sed reculavit se illas velle presentare, neque satis audere: cum prius constaret sibi fortassis, quod eæ nobis datae essent. Adjeci & ego hoc, si non auderet ferre litteras proprii sui Domini, quanto minus nostras qui sumus peregrini? Aut quomodo satisfaceret officio & nomini suo, si dignaretur, aut non auderet referre nostra negotia & colloquia nostra necessaria Domino Commissario? Pollicitus tamen est tandem (quantum illi liceret) se de his omnibus acturum. Postremo ne nostris comitibus deesset quo sitim restinguarent, petivimus ut nobis concederetur facultas emendi pecunia nostra villum, quod illi Quaz vocant. Hac de re, inquit ille, inter nos deliberabitur. Sed nos nihil nostra honesta petitione effecimus, tantum surdo narravimus fabulam. Eramus enim 57 numero, quibus vix una tunna cerevisæ & duæ urnæ mulsæ in singulos dies conferebantur: inde milijtibus non multi haustus cuilibet in prandio aut in cœna distribuebantur: cogebantur eam ob rem multi e comitibus nostris saepè sitim aqua propellere. Nos in usum illorum libenter emissemus Quaz, sed non erat nobis concessum, nec licuit cuiquam de nostris egredi portas curiæ, pro emendis necessariis, quia tam arcte custodibus publicis inclusi retinebamur, neque totis illis 14 diebus convenit nos Pristavus noster, cuius officium erat ut defectus & necessitates nostras ad Commissarium arcis deferret, & nobis inde responsa referret. Transegimus igitur 14 illos dies non in abundantia, sed in

in quadam deficiente potus: cibum tamen pro medio-
critate & vita necessitate accepimus.

Advenit jam dies omnibus sanctis dicatus, quo no-
bis adhuc prudentibus, accessit nos Pristavus noster cum
aliis duobus viris jam senio confectis, qui custodiae præ-
rant, petentes a nobis catalogum comitatus nostri, &
præsertim quot ministri singulis essent adjuncti, & quo
essent nomine. Respondimus Bajorum filios qui comi-
tes erant Pristavi, aliquoties, non procul a finibus, inter-
equitandum notasse numerum nostrorum, qui adhuc sal-
vus est & integer, nullo demto. Quod vero cuperent
rescire quot ministri nobis singulis Legatis famularen-
tur, diximus non esse opus ut illi de his perquirerent;
unius enim Regis & Domini subditi eramus omnes, tam
Legati quam milites & famuli nobis adjuncti. Fecerunt
igitur hoc fortassis ut nos ab invicem aliquando divel-
lerent, & velut captivos seorsim concluderent. Recep-
imus nihilominus ut comitatus noster in ara conveni-
ret, ubi adfuit scriba Ruthenicus cum Pristavo & aliis,
notantes singulorum nomina; cum autem reperti essent
non plures quam 57, siccophantice lamentatus est Prista-
vus quasi unus ex numero nostrorum deesset, sequie pro-
pterea perditum iri: nos contra negavimus ullum abes-
se de iis qui nos ultra fines Ruthenorum sunt sequuti:
neque esse opus ut illa ratione quererent sibi ansam cir-
cumveniendi nos. Hac disceptatione peracta, discesserunt;
nobis vero sequenti die, quæ erat commemoratio anima-
rum, nihil cibi aut potus adferebatur; tantum ex pro-
priis paravimus nobis tenui jentaculum, cum ultra duo-
decimam jejunaremus.

Sumto illo jentaculo, advenerunt quidam ex arce,
qui nos antea non inviserant, emissi a Domino Commis-
fario: alter eorum erat interpres Germanicus, vir ut nos
conjig-

conjiciebamus non malus, alter vero de nobilibus Ruthenicis. Hi nos mandato Commissarii interrogabant, quid egissemus de uno famulorum nostrorum, & quare sublevaverimus diensem diurnum in ejus usum, qui nusquam comparuit! Respondimus nos neque plures neque pauciores adesse, quam tunc cum fines transcendimus Ruthenicos; & adjecit Matthias Schubert: si bonis rationibus probari potest, quod aliquem ex nostris clan-
culum amandaverimus, aut alioqui occultare vellemus,
nos non tantum velle privari jure & libertate Legatio-
nis nostræ, sed etiam omnia nostra bona prædæ expo-
nere & de vita periclitari. Quid enim ad nos, utrum
res Ruthenorum aut prosperæ essent aut adversæ? No-
bis aliam incumbere sollicitudinem, ut videlicet pax &
tranquillitas inter utrumque Regnum non tantum reno-
varetur, & confirmaretur, sed etiam bonis mediis prolon-
garetur. Quamobrem Dominum Commissarium frustra
calumniis & cavillationibus studere. His auditis egressi
sunt ut numerarent & viderent comitatum nostrum, qui
neque major neque minor erat solito, atque sic reversi
sunt in arcem: nobis vero nihil ultra consuetum, aut in
potu aut in victu addebatur, sed omnia fere tardius quam
par fuit, postea accepimus.

Novembbris denique 20, quæ erat 24 Dominica post Trinitatis, facta est mutatio Pristayorum, deposito priore Aphanasio, proper ætatem ingravescente, & cu-
ram negligentius de nobis habitam (sic enim prætexe-
bant); erat tamen vir modestus, gravis, & tranquillita-
tis amans. Illi successit alias Pristavus, cui nomen erat
Posdi Iffvanevitz Parski. Hic primo illo die mane an-
te concionem habitam, petiit a nobis ut videret & re-
scriberet totum nostrum sodalitium, quod mandato
Magni Principis & Domini Commissarii testatus est se

facere. Ille etiam ademit sociis nostris tres domos; compellens ut arctius cohabitarent. Reliquit enim nobis tantum 3 Ruthenicas curias, cum antea haberemus 6.

Hurn Staketedh bleff uprest om vñ.

Illo die advenit magna multitudo Ruthenorum, quorum quidam adferebant trabes ingentes, amplius quam 5 cubitorum, quidam fodiebant foveas per circuitum habitationis nostræ, in quas ordine erigerent trabes alatas. Duravit istud opus a die Dominico proxime notato, usque ad sequentem diem Dominicum, ut esset area tota circumcincta erectis altis trabibus 496, ubi commorabamur, ne cuicquam concederetur aditus ad colloquia, neve legatorum ministris egressio ex area, quia tam ignominiosa custodia eramus inclusi. His diebus diminuebatnr de dimenso nostro diurno duo agni, unus anser, olera cum pisis: similiter & avena quam habuimus ad equos alendos, & sodalitium nostrum alternis numerabatur diebus, ut ea ratione nos majori afficerent ludibrio.

Die martis ejusdem septimanæ, quæ erat 22, deinde etiam 24 Novembris, interrogavit nos Pristavus ironice, num vellemus ascendere ad Dominum Commissarium, ut ageremus de majori nostrorum libertate? Cui respondimus, nos æquo animo ferre istas Ruthenicas vexationes, sed ad Commissarium diximus nos non accessuros, nisi ille affirmaret se habere auctoritatem, mandatum & commissionem plenariam a Magno Principe agendi nobiscum; si illis careret, non esse opus ut prius negata a nobis urgeret: mos enim est Legorum Sveciæ, ut prius invisant Cæsarem Ruthenorum, quam quidquam agant cum ejus Senatoribus officialibusque; idque nos exspectasse jam 10 septimanis, non sine crebra & multiplici diyexatione nostri. Initio mensis

sis Decembris referebant quidam, Magnum Principem non curare aut magnificere legatos Svecicos, nec velle admittere eos Muscoviam pro peragendis negotiis, sed illa debere examinari Novogordia, si modo legati vellet acquiescere ejus voluntati; si autem nollent, fore illis liberum ut infecta re abirent: perinde enim esse Ruthenis, utrum confirmetur pax aut revocetur bellum. Nec Cæsarem Ruthenorū magnopere curare aut metuere, si duo Reges Polonorum & Sveciæ foedere quodam conjungerent se contra Ruthenum, qui se putat non tantum posse resistere, sed etiam bello illos superare. Fama quoque fuit, quod nostrum etiam nomen odiosum esset Magno Principi, qui dicebatur neque ferre velle ut tantum mentio fieret legatorum Sveciæ, cum prioribus annis Sveci eum tot mendaciis & inanibus promissis circumvenerint. 2 Decembris accepit quidam de nostris litteras de quodam Rutheno: Magnum Principem colligere exercitum, quo statuit invadere Finlandiam vel Livoniā, licet quidam negaverint id nondum posse pro comperto haberī. 3 Decembris convenerunt nos denuo duo Secretarii Cæsarī Muscovitarum, qui sunt Commissario a consiliis, magnæ existimationis viri, prout nobis videbantur; (uni erat nomen Michita Jörievitz Zelepin, alteri Bogdan Phedorovitz). His ingredientibus cum comitatu non exigio, displicebat primum, quod illis tanquam Magni Principis nunciis non assurererimus: deinde stantes per interpretē Germanicum interrogabant nos, quid fecerimus aut quo ablegaverimus unum ex famulis nostris, qui desiderabatur in comitatu nostro, de quo etiam aliquoties ante quæstum est per alios, mandato Domini Commissarii? Respondimus nullum abesse ex nostris qui fines Ruthenicos transcederunt, sed omnes hic una incolumes adesse, Dei optimi maximi beneficio, neque nos huc missos esse

quasi exploratores, sed tanquam legatos quibus concre-
dita essent publica negotia Serenissimi & Clementissimi
Domini nostri Regis. Non ergo fuit opera pretium ut ali-
quem clanculum ex nostris quoquam remitteremus. Pe-
tierunt deinde, ut denuo rescriberetur totus noster co-
mitatus, quod factum est ipsisstantibus in gradibus do-
mus, & singulos perlustrantibus, ac rescire cupientibus
cui ex legatis unusquisque adjunctus esset, quive publi-
co aut communi fungerentur officio. His peractis dis-
cesserunt omnes. Postremo, ex quo totis tribus men-
sibus cum dimidio, ex multorum relatione tam publi-
ce quam privatum intelleximus, nobis non patere nec
concedi liberam profectionem ad Magnum Principem Mus-
covitarum, coacti & præter arbitrium remisimus de pri-
ori nostra pertinacia, mutavimusque sententiam, nos
videlicet velle proponere negotia nostra hic Novogordiæ
apud Dominum Commissarium & eos qui sibi adjuncti e-
rant, ut illi ea referrent Cæsari Ruthenico. Coarctabam-
ur enim undique, non tantum diminutione cibi &
potus, exstructa clausura & captivitate: metuimus præ-
terea ne collectio exercitu irrueret in Finlandiam, ut eam
ferro & igni vastaret, sicut dicitur minatus fuisse.

4 Decembris, quæ erat 2 Dominica Adventus, ac-
cessit nos quidam Ruthenus mane, emissus a Secretariis
qui nos priori die convenerant, interrogans utrum eo
animo essemus ut vellemus cum negotiis nostris invise-
re Commissarium: respondimus nos sic statuisse, quan-
doquidem frustra hactenus exspectaverimus accessum Cæ-
saris Ruthenorum: & simul interrogavimus utrum Domi-
nus Commissarius haberet mandatum suscipiendi a nobis
munera Regia & privata nostra? Ille incertus harum
rerum, dicebat se hæc relaturum Domino Commissa-
rio, qui statim a prandio dicebatur misse tabellarium
Musco-

Muscoviam, ut de his omnibus certior redderetur. Interim elabebantur multi dies, quibus nihil nobiscum astatum est; atque tantum de actis anni 1569.

Sequitur nunc *Annus Domini 1570*, continens *Epitaphia nostre Tragedie & infelicitatis legationis*.

Initio mensis Januarii magis ac magis certa spargebatur fama, Magnum Ducem Muscovitarum non procul abesse a Novogordia. Illi vero qui nos sua hipocristi circumvenerunt, injecerunt nobis spem, omnia post dies aliquot in bonum deduci finem: jam enim illos advenire, qui negotia nostra essent examinaturi, & nos tandem voti compotes in patriam dimisuri. Nos illorum blandis illecebris partim credidimus, partim suspensis eramus animis. Adyenit jam dies trium Regum, & nobis mane ad Divina officia apparantibus, accesserunt nos duo ex arce emissi, (*interrogantes*) utrum cras, quæ erat 7 Januarii ascendere vellemus arcem, sicut antea promiseramus? Diximus nos, Deo duce, paratos fore ubi vellent. Precibus igitur sequenti die publice habitis, ut ascensus ille nobis foret bono, exspectavimus ad prandium usque jejuni: pertraxerant enim nostri procuratores nos in eam spem, quod ibi pranderemus, ideo non esse opus apparatu aliquo domestico. Advenerunt tandem vehicula & milites qui nos deducerent: ego meum deductorem Gregorium habui a dextris residentem, in suo peculiari vehiculo, alii similiter legati habuerunt suos similiter a dextris: quidam ex nostris equitabant propriis nostris & equis. Ubi iam ad arcem appropinquaremus, relictis vehiculis pedibus reliquum iter confecimus, circumstantibus utrimque bombardariis Magni Principis, hominibus & vestitu & alioqui specie contemptis. Erat turba illa sic circumfusa usque ad ostium domus.

domus in quam deducebamur, unde nobis duo prodibant obviam, qui nostro adventui ironicos & ex corde fallo congratulabantur, nosque in domum præcesserunt, ubi collecti erant Commissarius cum aliis Ruthenorum proceribus, ex quibus multi conspiciebantur armati, & velut ad prælium accincti, non ad legatorum negotia tractanda. Quibus in genere salutatis, exorsus est narrationem suam Matthias Schubert (interpretes enim erat Germanicus) sicut ea nobis præscripta erat in Regia instrutione. Commissarius proflus tacebat. Sed cum intellicherent, omissa salutatione præteriri Commissarium, inturbare recitantis narrationem, objurgando annon agnosceremus Commissarium pro Regis nostri fratre aut consimili, prout antea moris fuerat? Petivimus nos, ut sinerent eum proloqui, nec impedirent, cum ex sequentibus facile intellicherent quid vellemus. Additis ergo aliquot dictiōibus ad prioris narrationis initium, cœperunt magis ac clarius interstrepere, jubentes ut quam primum ejiceremur. Apprehenso igitur brachio singulorum propellebant nos e domo: & ut festinarent nobiscum, surrexit quidam poliphemus gladio accinctus, qui cum aliis consilium iniit. Post hanc ignominiosam ejectionem, venimus ad priora nostra vehicula: cæterum, cum pauxillulum progrederemur, insequebantur nos quidam clamantes ut reverteremur. Hi detrucebant nos ex vehiculis, ac pugnis percutientes, protrudebant nos, donec veniremus ad aliam quandam domum, a latere orientali sitam. Et nobis retro mensam adactis, reliquis vero comitibus nostris in posteriorem partem domus collectis, perlustrabant nos singulos, detractis & ablatis omnibus quæ nobiscum habebamus, in annulis, catenis aureis, pecunia & omni reliquo ornatu. Inde nobis egressis & ejectis, quilibet nostrum loro constringebatur, & depresso ad latera manibus, commendabamur equitanti Rutheno, qui apprehensa lori